

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo leto 1 gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino in dopise sprejema J. Kražec v Novem mestu.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za dvostopno petit-vrsto 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Gospodarske stvari.

Kaj storiti z vinogradi, katere je trtna uš že uničevati pričela ali že uničila?

Marsikateri gospodar se bode naslovu posmejal, češ i kaj? saj nam vedno pridigujete, da naj jih z ameriškimi trtami z nova nasadimo. — To je že rés, ali predobro vémo, da to tudi z najboljšo voljo ne bode šlo tako hitro, kakor bi bilo želeti. Ameriške trte so še dosti predrage, da bi si jih zamogel revnejši vinogradnik v količkaj veliki meri omisliti. Vse ravnanje z ameriškimi trtami — posebno cepljenje — je pa spojeno skoraj z vrtnarsko natančnostjo, katere se težka kmečka roka le težavno loti in še težje privadi. Res da obupati ni, „sila kola lomi“, pravi stari pregovor, in s časom privadili se bomo tudi tej novosti, ako Beg hoče. To da prašanje, katero smo za naslov tem vrsticam postavili, je pa vendar-le tolike važnosti, da ne smemo odlagati odgovora.

Vinograd, katerega je trtna uš že deloma ali pa popolnoma ugonobila, se najrajše pusti popolnoma v nemar. Nič se ne obdeluje; k večemu se pase živina po njem, ako sploh kaj paše zraste. Tako se ne ravna le pri nas po Dolenjskem, ampak tako delajo sem ter tje tudi v krajih, v katerih je vinogradarstvo na veliko višji stopinji kakor pri nas, v krajih, kjer je priprosto kmečko ljudstvo veliko bolj olikano kakor pa naše. Par mesecev je šele tega, da je bil pisatelj teh vrstic v Klosterneuburgu pri Dunaju, kjer se je podal v štorice, katere so bile pred dobrimi 12 leti, ko jih je poslednjič videl, še z naj lepšimi, najizglednejšimi vinogradi obdane. Srce ga je bolelo, ko je videl rasti na mestih, na katerih so pred najzlahtnejše in najboljše obdelane trte bujno rastle, skoraj brez izjeme le razni nič vredni plevel in trnje. Praša se, je li tako ravnanje prav, ali se ne da opustošeni vinograd pred novo zasaditvijo z ameriškimi trtami nič boljše izkoristiti? Z vso odločnostjo — ker iz lastne skušnje — zamoremo na to odgovoriti, da tako ravnanje nikakor ni pravo. Ne oziraje se na opustošene vinograde, kateri se lahko orjo ter tako v njive spremené, dado se tudi

jako strmi in skaloviti vinogradi še veliko boljše izkoristiti kakor se to zgodi, ako se v nemar puščajo.

Take vinograde kaže zgodaj na spomlad bolj globoko ko mogoče prekopati ter z nemško deteljo (lucerne) pomešano s turško deteljo (esparzeto) in senenem drobom obsejati. Setev pa mora biti jako gosta. V prvem letu, res da od take setve ni skoraj nič koristi, ako se pa po zimi, ali še le na spomlad družega leta s pepelom dobro pognoji (potrosi), doseže se pri količkaj vgodnem poletju jako lepa in dobra tečna košnja, katera trpi potem več ali manj let, kakoršen je uže svet. Ako bi na Dolenjskem z opustošenimi vinogradi tako delali, pridelali bi v njih namesto ničesar, dosti in kaj izvrstne krme za živino, katere je sploh dosti premalo. Take setve bi pa tudi obvarovale zemljo pred odplavenjem po dežju, in — pognojile bi jo tako, da bi ameriške trte, katere bi se čez kaka tri ali štiri leta zasadile, več let zaporedoma brez vsega gnoja prav čvrsto vspevale.

Tega ni treba še le skušati, kajti skušeno je že v Vipavi. Nekdajna tamošna vinarska in sadjarska šola je prevzela dosti zanemarjenih opustošenih vinogradov. Pognojiti jih ni bilo s čim, popolnoma v nemar se pa tudi niso mogli pustiti; zasejali so se polagoma s prej imenovano mešanico. Nenavadni novi reči se je res da marsikdo posmehoval, toda v prilično malih letih je posmeh popolnoma potihnil, in posnemanje ga je nadomestilo. Posebno se je to godilo po zimi leta 1880 do 81. Nenavadno ojstra zima je uničila kaj dosti vinogradov v slabih legah, in njih gospodarji so jih zasajali skoraj kar skraja. Ako bi ne bili o koristi prepričani, bi tega gotovo ne bili storili, kajti priprosti človek je zelo povsod jednako trmast. Slišalo se je pa tudi prav pogosto, da so kmetje govorili: glejte no, ako bi nas ne bil ta škric nič družega navadil kakor slabe vinograde z deteljo zasejati, je že to dosti vredno. Toraj Dolenjci, ne puščajte po trtni uši opustošenih vinogradov več let v nemar, ampak obsejajte jih, kakor vam je tukaj nasvetovano, in ne boste se kesali.

Modrovanje priprostega kmeta.

„Dol. Novice“ dobé včasih dopise iz trdih, žulavih kmetiskih rok. V njih je včasih kakošno dobro jedro, zdrava misel. Dopis je vendar težko porabiti, ker je slabo pisan. Došlo nam je ne davno zopet pismo iz kmetijske roke. Pisano je slabo, težko razumljivo. Ali truda se nismo vstrahšili in poiskali misli, ki izvirajo od izkušenega moža, ki pridno prebira naš list in z ozirom na v njem priobčene nauke tudi svoje nazore razodeva. Poslušajte, kaj ta mož govori:

„Kmečki stan hira; šel bo, kakor je šel volk iz naših gozdov.

Ne preveliki davki, ne majhna veljava žita, ampak slabi in dragi delavci so krivi, da kmet hira. Kar jih je kmečka mati vzredila, nihče neče več po njivah delati. Ako nima dote, da bi jo na-se potegnil, pa gre v bližnja in daljna mesta, dela iskat. Misliti ga je groza, nikar da bi postal še kmečki delavec! Kdor prevzame kmetijo, rad bi ukazoval, ali ni komu, sam se mora dela lotiti, noč in dan mora brskati v prsti in blatu, ima kožo razpokano, hrbet uvit, lice od solnca obžgano. V šolo je hodil, pisal in bral, zdaj že številke ne pozna. Težave ima pri vožnji; pomaga mu 4 do 5 letni otrok v dolgem „pruštofu“, če ima že hlače ali ne.

To breme sem sam prenašal, prvič pri svojem očetu, zdaj drugič s svojim sinom. Oh, koliko so koristili 10—11 letni otroci, dokler ni bilo šole. Leta 1878. sem to bitko čutil. Tri delavce sem h krati zgubil; eden je šel v Bosno, eden umrl, enega je mučila bolezen. Mlatiči smo morali kar z delom prenehati, dokler ni 12letni sin prišel iz šole, da smo ga gonili zdaj k mlatičem, zdaj k živini, zdaj v mlin. Bila je to podoba prave egipčanske sužnosti.

Njega kmečki stan ne bo veselil, ne bo kmet postal. Vzeli so ga k vojakom, in težko se bo grunta poprijel, ko dosluži. V mladosti moji je bilo mogoče vso zemljo obdelati, še graščaku so jo kmetje kot njegovi tlačani morali obdelati. In če je kateremu kmetu kmetija zavoljo bolezni stala ali zavoljo druge nesreče, obdelali so mu jo sosede, žlahta ali prijatelji. Zdaj je vse drugače. Pa zakaj? Zdaj se ljudje omikajo; s 15. leti pa gredo po svetu kruha iskat. Prej je vsak postal delavec kmečki, če se ni za duhovnika izšolal.

Nekateri kmetje zdihujejo po nemški šoli: „Oh, nam zmirom kaj nemškega v roko pride. (Seveda, ko gosposke ne pišejo še kar od kraja po slovensko. Vr.) Če človek iz Hrovaškega le na Madžarsko pride, mora nemško znati. Leta 1810—1812 je bila šola francoska, ko je bil naš vladar Francoz. Zdaj ne spozna šolska mladina, naš vladar nemškega rodu. (Dal je pa vsem

narodom pravico, da rabijo svoj jezik. Vr.) Leta 1848. smo prosili, da bi se slovenski otrok le pol leta slovensko učil. Pol leta bi človek otroka že pogrešal. —

Povsodi se hoče varčevati, le pri kmetih ne. Če se oblasti kmeta ne usmilijo in za njega ne potegnejo, postane še slabše. Kmet sam je preokoren, da bi si znal pomagati; če bo tudi vprašan, izbral si bo slabše. Kdor od zemljiškega dela odstopi, se ga več ne loti. Berač rajše lakote umre, kakor da bi delal. Da pa kmet za drugo ni, to je spoznal že dr. Vošnjak. Kdo je li tega gospoda razsvetlil, da pravi: Kmet in zemlja sta tesno med seboj zvezana.

Kjer postave delajo, naj bi kmeta ne primešavali k drugim stanovom. Velik kos kruha je vzela smreka. Kako to? Ko je fajmošter njivo blagoslovil, je pel: „Njiva bi rodila, ko bi le gnojna bila“. Učitelj je odgovoril: „V hosti je gnoj, pa nočejo iti ponj“.

Ali je bilo toliko listja pred 60 leti po gozdih, kakor da bi sneg na pol čevlja zapadel. Zdaj je ondi le smerek veliko, da ena drugo privzdiguje.

Brez drv ljudje ne morejo biti, smreke žgati je potrata; denar pa pride za smreke še le v 50. letih.

(Na tem modrovanju je sicer nekaj istinitega; a večini teh nazorov seveda ne moremo pritrditi, podali smo jih le kot neko posebnost. Pa s tem smo pokazali, da sprejmemo radi dopise tudi iz kmečkih rok, če imajo le količkaj jedra v sebi. Vr.).

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

Po Dolenjskem bolezni — koze — še vedno ni prenehala. Zavoljo tega so n. pr. v krškem okraju vsi sejmi prepovedani in skoro vse šole zaprte. Bolezen in siromaščina se širita, a vendar nimamo Dolenjci niti ene bolnišnice. Zaposimo deželni zbor, da nam ustanovi takov zavod. Na Spodnjem Štajerskem n. pr. je dežela ustanovila bolnišnice v Ptuj, Celji in Brežicah. V tej in še v drugih zadevah smo Kranjci zaostali za Štajerci. Ljubljansko mesto bode vendar dobilo svojo hranilnico. Pri bogati kranjski hranilnici, kjer že od nekdanj le nemškutarji gospodarijo, bila sta te dni dva služabnika od porotnikov obsojena, ker sta bila pri zastavnici nekaj tisočakov goljufala.

Na Štajerskem je bil v ponemčenih mestih Maribor, Ptuj itd. izvoljen državnim poslancom graški Nemec (ali ponemčeni Slovenec) Kokošinek.

Državni zbor pretresuje državni proračun. Pri tem le kaj počasi napreduje, ker se oglašajo jako veliko govornikov. Od strani Slovencev sta

prav pohvalno govorila gg.: dr. Poklukar in prof. Suklje.

Pri volitvah v dunajski mestni zbor se oglašajo razne stranke zoper liberalce in jude. Tudi Čehi, ki na Dunaji živé; se bodo krepko oglasili. Čehi so povsod zelo živahni; za svojo šolsko družbo naberejo vsako leto veliko novcev.

V ogrskem državnem zboru še zdaj niso spravili nove vojaške postave pod streho; zavoljo tega se še zdaj ne ve, kdaj bode letos vojaško nabiranje.

Na bližnjem Dvoru, kakor čujemo, se je ustavilo na fužinah delo — ter vsi delavci odpustili. To je nov udarec za ubogo Dolenjsko. Trtna už njeda vinograde, kar ima kmet nima eene — delo zginja. Da, ni čudo, da Dolenjci zapuščajo svojo domovino, ker o kamnu res ne morejo živeti. Državni poslanci, terjajte, zahtevajte, država mora tudi nam kaj dati — vsaj železnico, ki bi nam mnogo pomagala, če tudi ne odpravila vsega zla.

Kaj je novega po širokem svetu?

Najmikavnejši novico smo dobili iz Belega grada. Srbski kralj Milan je odstopil. Naveličal se je bil vlade in podložnikov, a ti njega, zlasti od kar se je bil ločil od kraljice Natalije. Izročil je vlado trem regentom (vladalcem), med katerimi je modri Ristič prvi. Ta je poklical nove ministre iz večine sedajne srbske skupščine. Regenti bodo vladali, dokler ne bode Milanov sin, trinajstletni Aleksander, za vladarja sposoben.

O nemškem kancelarju Bismarku, ki je Nemčijo združil, govori se, da bode odstopil.

Holandski kralj je za smrt bolan.

Rusi terjajo od Turkov vojno odškodnino za l. 1878, a ti nimajo, kje bi novce vzeli.

Italijanski kralj je moral zopet nove ministre poklicati. Stari so odstopili, ker jim zbornica ni hotela novih davkov privoliti. Pa tudi novi bodo menda kmalu dogospodarili, kajti v tem po ropu zjedinjenim kraljestvu gre vse narobe.

Za Irce, nesrečen narod pod angleško vlado, utegnejo vendar priti boljši časi; neka pravda bode namreč srečno izpala za vodje in prijatelje irske, nesrečno pa za njene zatiralce.

Piše se nam:

Iz Šmihela. — († J. Novak, učitelj.) Dne 1. marca je umrl v Šmihelu učitelj g. Janez Novak. Rajni je bil rojen leta 1823. v Orehovci v Št. Jernejski fari. Bil je učitelj po več krajih na Dolenjskem: na Toplicah, v Črmošnjicah, Boštjanji, Prečini in 14 let v Šmihelu. Povsod si je znal pridobiti ljubezen in spoštovanje. V družbi je bil rad pošteno vesel in kratkočasil družbo

z veselim petjem. Znal je na pamet dokaj narodnih dolenjskih pesem; zato so ga prijatelji šaljivo zvali „živa pesmarica“. Škoda, da se ni vresničila misel, katero je P. Hugolin Sattner, znani skladatelj, sprožil, naj spiše pesmi po narodnih napevih, da se opilijo in potem v tisku ohranijo narodu. Nepričakovana smert vsled pljučnice je preprečila delo. Pač je bil lansko leto pri njem neki Čeh, ki je nabiral slovenske narodne pesmi. V teknu enega dne sta jih napisala nad 80.

Rajni je bil tudi spreten organist in njegovo cerkveno petje je slovelo. Bil je tudi več let uč. kr. okr. sveta kot zastopnik učiteljev. S svojimi mirnim in blagim značajem si je bil pridobil ljubezen in spoštovanje vseh. To se je tudi pokazalo na dan pogreba — 3. marca. Če tudi je bila jako slaba pot, zbralo se je dokaj faranov, učiteljev iz okolice, kakor tudi najodličnejše gospe iz mesta, mej njimi tudi preč. g. prošt P. Urh in g. vladni svetovalec in okr. glavar Josip Ekel, da skažejo rajnemu zadnjo čast. Za asistenco g. župniku so bili razun domačega kaplana štiri učitelji deške šole. — Ker je bil rajni tudi učitelj v katoliški družbi rokodelskih pomočnikov, skazali so mu skupno še zastavo zadnjo čast in zahvalo ter zapeli pred hišo, kakor tudi na pokopališču pod vodstvom učitelja petja č. g. P. Otokarja nagrobnico za slovo. Bodi rajni priporočen vsem znanec in prijatelj v blag spomin! Bog mu daj večni mir in pokoj, in večna luč naj mu sveti!

Iz Kostanjevice. — Poleg trtne uši so našim vinorejcem že več let delali največjo preglavico tatovi po vinskih hramih. Ta golazen je postala silno predrzna, ker gotova si je bila, da jo nihče ne bo ovadil gosposki iz strahu, da bi se mu potem kaj hujšega ne pripetilo. Ali pregovor pravi: „Nič ni tako skrito, da bi ne bilo kedaj očito“. Tudi tatinska družba, ki je v par letih okrala nad 30 vinskih hramov, je prišla okrajni sodnji v roke, ktera je do sedaj imela 12 tacihičev v preiskavi, ki so tatvino tudi obstali; pa gotovo jih je bilo še več v družbi. Sploh se tukaj misli, da poleg te družbe, ki se je nabirala z malo izjemo iz svetokriške občine, ima tudi kostanjeviška občina svoje in tako tudi šentjernejska svoje častne ude (tatove), ki trpé silno žejo in vsled té tako pogosto hrame obiskujejo. Upamo, da se bo c. kr. žandarmeriji posrečilo tudi teh družb gnejzda najti. Zdaj zasačeni tatje so sami mladi fantje, največ kmetski sinovi brez posestva; nekteri so tudi še vojaki. Vsi ti tatje so doma iz tistih srečnih vasi svetokriške fare, ki jim ni potreba v šolo otrok pošiljat; niti eden izmed njih ni hodil v šolo.

Dasi je bilo ljudstvo silno veselo, ko se je zvedel lep lov, ki so ga žandarji imeli, so se vendar povsod slišali glasovi: „Kaj pomaga' ko

bodo čez malo časa prišli domov še večji lopovi, ko so sedaj. S tatovi bi se ne smelo tako milostno ravnati, kakor se sedaj ravna; te misli je tukaj vsak. Ako pomislimo, koliko truda stane vinorejca, in koliko stroškov ima z vinogradom. Leto za letom, naj že kaj pridela ali ne; in če je srečno spravil vino v sode, potem pa živi dan za dnevom v strahu, da bo prihodnje jutro zvedel, da so mu tatje v hram ulomili in več ali manj škode napravili, to pač ni prijetno. Ni se toraj čuditi, če kmet godrnja zaradi premehkega ravnanja s tatovi.

Dol. N. so v svoji predzadnji številki prinesle hvale vreden spis pod naslovom „Zdramite se vendar Dolenjci“. Res je skrajni čas, da bi se Dolenjci zbudili ter prijeli za edino sedaj znano orožje proti trtni uši, to je, da bi se lotili saditi in cepiti amerišanske trte, katerih se dobi ravno v Kostanjevici za sajenje pripravljenih nad 100 tisoč. Kdor ne more kupiti mnogo, naj kupi vsaj par sto reznic. Stotina prav čvrstih, za požlahtnenje sposobnih reznic velja 60 kr. S par sto reznic si v malo letih lahko pridobi na tisoče novih reznic, katere naj požlatnuje in z njimi nove vinograde zasaja. Človek bi mislil, da gospodarji kostanjeviške občine, ki imajo državno trtnico vsak dan pred očmi, se bodo hitro poprijeli dela, ter da bodo prvi zasadili nove vinograde; pa vendar ni tako. Do sedaj se je v tem oziru pri nas še silno malo storilo. Najbolj živo se je novega dela lotil Martin Colarič, posestnik na Slinovcih, po domače „Gornik“. Dasi se mu lansko cepljenje amerišanskih trt ni prav nič posrečilo, (cepil je namreč, ker je bil poprej bolan, prepozno) vendar ni obupal. Priredil je svet za nov vinograd in cepil bo zopet prav mnogo trt.

Tudi naš gospod župan Otmar Sever se ne boji raznih zaprek in nezgod ter svojim občanom izgledno kaže, kaj jim je storiti, če hočejo zopet vinograde imeti. Enako se je dela lotil tudi posestnik v Kostanjevici Franc Koščak. Požlahtnil je že to zimo več stotin trt, ter hoče poskušati na razne načine, kako bi svoj vinograd zopet najhitreje zasadil. Ako omenim še gospoda Ivana Kalina, Fran Marešiča in gospoda Gustav Delcota, ki bo letos prenavljal svoje že jako opustošene vinograde, ter gospoda Ivana Globočnika na Dobravi, sem pa z našimi naprednimi vinogradniki pri kraji.*)

Kaj je neki krivo, da se Dolenjci tako obotavljajo poprijeti se amerišanskih trt? Mnogo je kriva lahkomišljenost in prazno upanje, da bo už poginila. Še več krivi lažnjivi preroki, ki ljudi strašijo, da se tudi amerišanske trte ne bodo

uši ustavljale, ter jim lažejo, da so že sami videli take nove vinograde na Stajerskim, ki so se pa že tudi posušili. Največja opovira pa je strah pred tatovi. Kaj mi pomaga, pravi kmet, če si napravim vinograd z novimi trtami, vsaj mi jih bodo, če bodo dobre, vse pokrali. In ta strah res ni prazen.

Tukaj je bila grda navada, da se je tisti, ki je hotel napraviti nov vinograd, za grubanice priporočil navadno ljudem, ki niso sami nobene trte premogli, ali pa so imeli mali vinograd za slepilo. Za malo denarja je dobil lahko najlepših trt. Taki trgovci so šli po njim znanih vinogradih, kjer so prejšnje leto kopali in grubali, pa so kmali napukali trt dovolj, da je bilo kaj za pijačo.

Tako mislijo naši kmetje, se bo godilo tudi v prihodnje. — Našim gospodom poslancem bo treba skrbeti, da se do časa postavi taki tatvini jez, da bodo vinorejci imeli še za naprej zagotovilo, da se trte po vinogradih ne bodo tako krale, kakor poprej. Treba bo nekega nadzorstva pri zasajenju novih vinogradov in kupčiji s trtami.

Konečno pa zopet rečem, po vsi Dolenjskej naj se napravijo šolski vrti s trtnicami, da se bode mladina praktično učila, kako ravnati z novimi trtami. Malopridnost in nevoščljivost nekaterih šolskih očetov vendar ne sme biti vedna opovira napredku našega kmetijstva. Dostikat se prigodi, da krajni šolski svet sklene, naj se napravi šolski vrt, a njegov načelnik tega noče, ker je preračunal na prste, da je šolski vrt občini v škodo. Takih šolskih očetov reši nas Bog!

Iz Črnomlja 21. febr. — V dopisu z dne 12. febr. t. l. št. 37 „Slov. Naroda“ brali smo z veseljem, da so merodajne osebe spoznale važnost in potrebo dolenjske železnice in da je trgovinski minister sam jako prijazen naši železnici in je s tehtnimi besedami povedal, da je opravičena in potrebna in da se bode na njo v prvi vrsti oziralo. Živio! Žalibog, da se je potem zopet v budžetnem odseku v neprimerno odložilo, da se odda obravnava naše železnice železniškemu odseku. Čemu ta neraven pot? Naši poslanci so se temu z vsemi močmi protivili — ali zaman — železnica dolenjska vzročila se je ožjemu železniškemu odseku! Želimo zdaj le, da se ta zadeva v železničnem odseku ne zavleče, temveč še letos reši, da se uže enkrat bomo v resnici s pravo nam potrebno železnico vozili, ne pa samo na vsaki pustni dan z njo se norčevali in bedarili.

Led pada, sneg se tali, pomlad in gorkejši časi se bližajo, samo da bi boleznih nehale in v ne prezgodnem času toplejše postalo, ko se bo odprlo vsakovrstno delo.

Vinska trta ni pozebla, takisto ne sadna drevesa. Bog daj dobre letine in obilo pridelkov!

*) Težko, da bi gosp. dopisnik za vse gospodarje vedel, ali nameravajo v prihodnje kaj storiti ali ne, toraj naj ne bojo užaljeni oni, kateri bodo tudi kaj storili, pa niso tu imenovani.
Vred.

Iz Gučjagore pri Travniku v Bosni. — Sprejmite dopis iz bosanskih hribov od naročnika priljubljenih „Dol. Novic“.

Tukej je znameniti samostan, ki ima štirirazredno latinsko šolo, v kateri se podučujejo bosanski mladeniči, da potem postanejo Frančiškani v Bosni in Albaniji.

Redko slovesnost smo imeli na 7. febr. 1889., namreč blagoslovljenje novih orgelj; katere je kot lep umotvor izvršila slavno znana firma: brata Zupana v Kamni Gorici na Gorenjskem. Imenovana firma, ki slovi po svojem izbornem delu na daleko, in ki je bila leta 1888 na bruselski razstavi odlikovana s svetinjo in diplomom, je tudi tu pri nas v Bosni v Gučjigori častno izvršila svojo nalogo in nam postavila za 1000 gld. krasne orglje. (Opis orgelj ne moremo priobčiti, ker nam prostora zmanjkuje. Vred.)

Nove orglje je slovesno blagoslovil samostanski predstojnik, a slavnostno mašo je imel velečastiti g. dekan iz Dolca pri Travniku; a pri tej redki slavnosti bili so navzoči mnogi odlični gospodje iz Sarajeva in mnogo č. gg. župnikov iz okolice tukajšnje. Fr. Jacobus Pečjak.

Domače vesti.

(Presvitli cesar) je daroval za šolo v Tribučah 200 gld.

(Premembe pri učiteljstvu.) G. Fr. Lovšin je postal nadučitelj v Vinici, g. Kadunc učitelj v Adlešičah, g. Fr. Slanec učitelj v Račah, g. Toman gre iz Kotiča v Moravče, g. pomožni učitelj Dolinar v V. Dolino. Stalno so postavljeni gg. R. Justin v Preloki, Gregorač in Parma v Metliki.

(V Ljubljani) je umerl znan g. Karol Dežman. Bil je mnogo let deželni poslanec in član deželnega odbora — poprej tudi državni poslanec. — Odlikoval se je prav posebno s svojimi vednostmi v naravoslovju. Bil je veliko let jako priden kustos ali varuh deželnega muzeja, za katerega si je nabral veliko zaslug, zlasti z nabiranjem znamenitih starin. V svoji mladosti je bil goreč narodnjak — Slovenec iz cele duše; pozneje pak se je sprevrgel v nasprotnika. Bolan je bil dolgo; dal se je lepo z Bogom spraviti.

Brzjojavna postaja.) Ker je c. kr. kupčijsko ministerstvo postavilo naredilo, da morajo poštni uradi z brzjojavnimi postajami sklenjeni biti, bo od 1. aprila t. l. počenši v Novem mestu brzjojavna postaja na pošti; isto tako na Toplicah.

(Občni zbor) podružnice sv. Cirila in Metoda v Rudolfovem bo 24. t. m. ob 6. uri popoldne v tukajšnjem „Narodnem domu“. Odbor.

(Prihodnji sejm v Mirnipeči) bo v torek 26. marca.

(Važno za gospodarje.) Kranjska c. kr. kmetijska družba v Ljubljani nam poroča, da oddaja tudi letos deteljno seme, katero je potrjeno od dunajske c. kr. pregledne postaje kot prosto predenice (žide). Setev takega semena je edina pomoč proti predenici. Kilogram štajerske (dveletne) detelje velja za družbene ude 63 kr., za neude 68 kr.; kilogram lucerne ali nemške (večne) detelje velja za družbene ude 93 kr., za neude 98 kr. Kdor to deteljo v Ljubljani pri kmetijski družbi naroči, pošlje na polovico zneska za aro. Ravno tukaj je tudi dobiti semenski krompir najboljših vrst 100 kgr. za ude 2 gld. 50 kr., za neude 3 gld.

(Posojilnica) v Krškem je darovala pri svojem občnem zboru „Družbi sv. Cirila in Metoda“ 10 gld., „Pedagogičskemu društvu 5 gld. in nekaj za kosilo oddaljenim društvnikom na dan skupščine.

(Stanje domače živine v Krškem okraju l. 1888.) Občine tega okraja so naštele lani 3318 kónj, 29 mul, 17 oslov, 19.553 goved, 351 kôz, 1109 ovac in 15.477 svinj. Naštel se je pa kónj 174 glav več, goved 660 več, ovac 261 manj, kôz 191 več in svinj 928 repov več, kakor pred 8. leti. Pocrkalo je lani 342 živali.

(Delavce) morajo gospodarji naznaniti do 1. aprila pri okrajnih poglavarstvih zavoljo njih zavarovanja pri okrajnih bolniških blagajnicah, ki se snujejo. Katere delavce? to je težko posneti iz dotičnega nemškega poziva v nemškem uradnem listu, ki izhaja v slovenski Ljubljani za slovensko Kranjsko deželo. Menimo, da naj več le delavce po fabrikah in menda delavce pri rokodelskih mojstrih.

Razne vesti.

* (Mandalica umrla.) Gospa Uršula Kocjan, soproga gostilničarja in mestnega svetovalca v Zagrebu, umrla je 5. marca t. l. po dolgi in mučni bolezni v 56. letu svoje starosti. Zagrebški časopisi pišejo: Po imenu Mandalica bila je znana po vsem Zagrebu in po vsej širni Hrvatski deželi. — Neki že umrli odlični hrvatski politik imenoval jo je nekoč „prvo hči domovine“. Na to ime je bila zelo ponosna. Dokaz, kako je bila priljubljena, bil je krasen in velikanski pogreb, katerega so se najvišji gospodje udeležili.

Čemu pa to „Dol. Nov.“ tako obširno pripovedujejo? Zato, ker je bila pokojna Mandalica Kranjca, in celo Dolenjka. — 28. sept. 1833 rodila se je v Zdol. Lakovnicah h. št. 8. Smihelske župnije pri Novem mestu, in bila tam tudi izrejena, ne da bi bila šolo obiskovala. — Dolenjske dekleta, vidite, kako se s pridnostjo in poštenostjo do veljave pride; posnemajte jo. 20. marca ob polu 7. uri se bo v Šmihelu sv. maša darovala za pokojno.

* (Vreme.) Pomlad se nam le počasi odpira. Angleški vremenoslovec prorokuje za to leto mrzlo poletje.

* (Koliko se telegrafuje?) Na Angležkem se je oddalo leta 1887 nič manj kakor 51 milijonov pet sto tisoč telegramov.

* (Ozdravljenje slepca pred 47 leti v Novem mestu.) V letniku 1842 časnika „Der Aufmerksame“, ki je izhajal v Gradcu, smo brali, kako sta takratni okrožni zdravnik Dr. Julij pl. Vest in ranocelnik Josip Unterlugauer, oba v Novem mestu, ozdravila slepca, ki do svojega 44. leta ničesar ni videl. V prvih dneh svojega življenja dobil je mreno na oči. Slepemu možu je bilo ime Janez Avniček, doma iz Orehka hišna št. 26 iz fare Stopiške. Bil je mož srednje velikosti in zdravega uma. Ali ko je leta 1842 v Novem mestu pri zdravniku J. pl. Vestu pomoči iskal, jo je tudi našel. 20. julija imenovanega leta ob 9. uri se je operacija s pomočjo Unterlugauerja pričela. Zdravnika sta mu srečno prerezala 3 četertine mreene. Potem je moral več časa v temnej izbi biti, in še le v mraku gledati. Najprvo je zagledal svojega zdravnika, ko mu je odvezo odvezl. Dne 2. avgusta peljal ga je zdravnik na zeleno, tako, da je ravno po 43. letih in po 43. dneh svojega življenja spregledal. Zelenje travnikov zdelo se mu je najprvo rudeče, toda krasno. Počasi je še le začel razločevati glavne barve. Sleherni dan je več videl. Posebno pa se ni mogel načuditi stolpom, poslopjem, oknom in posebno pa križem vrh zvonikov. Visokost dreves mu je bilo kaj posebnega, ker kot slepec, je mislil, da nobena stvar ni višja od njega. Dreved v Novem mestu se mu je zdel kakor gozd, dasiravno je bilo v njem le 80 kostanjev. Ko je zagledal vojaško stražo, je pokleknil, se odkril in prekrižal, ker kaj takega še ni nikoli videl. Domov prišedši, se je začetkoma igral le s kamenčki, ker se mu je jako dopadlo z otroci se igrati.

Najbolj so mu bili všeč tisti obrazi, kateri so bili rudeči. Njegova hoja je bila, če ravno je spočetkoma noge zelo privzdigoval, še zmirom taka, kakoršno imajo slepci. — To je bil sam omenjeni zdravnik priobčil v navedenem časniku.

* (Obrekovanje ali nekaj zmeraj ostane.) Neki župnik je bil na smrtnej postelji. V življenju se mu je godilo kakor mnogim njegovih duhovnih sobratov. Bil je dolgo vrsto let v enej in istej župniji. Vestno se je trudil za vse dobro — zlasti pa, da bi odpravil nekatere nerodnosti. Pa bilo je zastoj, zamerilo se mu je vse; da, nekateri so ga celo grdo obrekovali.

Sicer so njegovi sovražniki komaj čakali, da bi „šel“, ali vendar, ko so slišali, da g. župnik ne bode dolgo gledal božjega solnea, jih je jelo nekako peči pri srcu, da so mu delali krivico. Mislili so, da se morajo sprijazniti z njim, da jim odpusti, preden umre. Sli so prosit ga odpustčenja. „Gospod župnik, so djali, mi vidimo, da smo Vam delali krivico. Ker smo pa zvedeli, da ste nevarno bolni, smo prišli, da Vas ponižno prosimo: odpustite nam storjeno krivico! Zagotovimo Vas, visokočastiti gospod župnik, da nam je iz srca žal, ker smo Vas žalili; vse hočemo poravnati. Ali nam bodeste odpustili?“ „Jaz sem Vam nže zdavnej odpustil; — Vi hočete vse poravnati, kaj ne?“ — „O gotovo, gospod župnik!“ „Dobro, dobro“, pravi gospod, „vendar imam tudi jaz eno prošnjo, jo bodeste li izpolnili?“ „Se ve da, kar koli želite storimo z veseljem“. — Če je tako, potem naj vzame eden izmed Vas to-le pernato blazino, naj gre z njo vrh zvonika, naj jo razveže ter iz nje iztrese perja“. Čudno so se pogledali pričujoči, kajti zdelo

se jim je, da g. župnik ne ve, kaj govori. „Smo Vas li prav umeli?“ pravijo. Gospod župnik ponovi prošnjo.

Slednjič vzame eden pernico, gre v zvonik ter stori, kar je ukazal g. župnik. „Čudno res“, si je mislil, „pa če je to vse, kar želi, zakaj bi se ne storilo?“ — „Gospod župnik, spolnil sem Vašo željo“. „To je še le moja prva prošnja, odvrne g. župnik, druga pa se tiče Vas vseh“. Bodite tako dobri in poberite vse perje, spravite ga v blazino ter mi jo denite pod glavo; potem bodem mirno umrl“.

Kako so debelo gledali! „Ali gospod župnik, to je popolnoma nemogoče; treba bi bilo zlesti na vse stehe in drevesa; razun tega pa je veter perje raznesel na vse strani sveta“. — „To ravno je, kar sem Vam hotel pokazati“, je odgovoril smehljaje umirajoči župnik. „Vi pravite, vse hočete poravnati — ali to Vam je ravno tako malo mogoče, kakor pobrati perje, koje je raznesel veter. Ako je kedo obrekoval, pač more preklicati; ali škode popolnoma popraviti — tega nikdar ne more — vselej nekaj ostane — obvisi!“

Smešnice.

(Zakaj imajo ženske takó hud jezik) Sv. Peter in Jezus nekod po svetu potujoča prideta v krčmo, kjer je jezična gospodinja goste zlobno pikala in obirala. Sv. Peter, kojemu je tako oholo obnašanje zelo presedalo, takoj sklene jezičnici jezik izpuliti, kar tudi Jezusu razodene. Jezus ga milo posvari radi njegove prenatlosti, ter pouči, da bi bilo to za sitno baburo vendar le prehuda kazen, ter se odpravlja in rine tudi Petra iz krčme. Ko nekaj časa dalje potujeta, postane Peter, češ, pozabil sem v gostilni palico. Vrne se, in ko pride v gostilno, vzame nalašč pozabljeno palico, ter ob enem izdere hudomušni krčmarici jezik. Ob potu za Jezusom grede, potakne izpuljeni jezik pod kamen, ter potem kmalu Jezusa doide. Zadovoljnega obraza pripoveduje, da je vendar le izpulil zli jezik. Jezus ga sedaj ostro pokara, da ne pristuje njemu sodba in maščevanje, ter se vrneta, da Jezus storjeno zlodejstvo poravna. Ko prideta do kamena, kjer je bil jezik, evo ga čuda! Bujno hrenovo perje je ondi košato pognalo. Zveličar odščipne košček peresa, ter ga potem nazaj v gostilno pridši, jezičnici mesto izpuljenega jezika vcepi in takoj je kakor poprej zvonila in regljala. Ta pripovedka, če tudi morebiti izmišljena, nam vendar kaže od kod in zakaj je ženski jezik tolikaj zbadljiv in hrenasto hud.

Žitna cena v Novem Mestu 11. marca 1889.

Domače pšenice mernik 2 gld. — kr., Debelače (koruze) 1 gld. 50 kr., Soršice 1 gld. 66 kr., Rži 1 gld. 50 kr., Ječmena 1 gld. 45 kr., Ajde 1 gld. 10 kr., Ovs 85 kr., Krompirja 1 gld.

Loterijske srečke.

Gradec	2. marca	80	14	19	17	26
Trst	9. „	11	86	77	64	44

Na prodaj ima

[56]

 150 centov mrve in detelje

Anton Majzelj mlajši v Št. Jerneji.

Zahvala.

Za milo sočutje moj boleznijo in ob smrti naše nepozabljive soproge, oziroma matere, tašče in stare matere, gospe

MARIJE MECHORA roj. EXLER,

zahvaljujemo se za mnogobrojno spremstvo in krasne vence vsem gospodom pevcem „Dol. pevskega društva“ za lepo ginjaivo petje; vsem najtopleje zahvalo.

Novomesto, 14. marca 1889.

[59]

Rodbina Mechora.

Zahvala.

Za milo sočutje v bolezni in ob smrti našega iskreno ljubljenega očeta, gospoda

Janeza Novaka,

učitelja v Šmihelu,

izrekamo prečastiti duhovščini in p. n. gospodom uradnikom, slav. učiteljstvu, gospodom pevcem kat. družbe rokodelskih pomočnikov in slav. meščanski godbi, slav. Šmihelskemu in mestnemu občinstvu najtoplejšo zahvalo.

Šmihel, 9. marca 1889.

[58]

Žalujoči zaostali.

Oznanilo.

Pri farovžu v Semiči napravila se bodo gospodarska poslopja. Radi tega vršila se bode licitacija dne **20. marca t. l. v sredo po sv. Jožefu ob 10. uri zjutraj**

pri podpisanim predsedniku stavbenega odbora.

Vsa dela z vožnjo in materialom vred cenjena so 5005 gld. 71 kr. Kdor hoče licitirati, vložiti mora pred licitacijo vadij 500 gl. v gotovini ali v državnih obligacijah ali v hranilnih knjižicah. Načrte, licitacijske pogoje, proračune in cenilnik si more vsak ogledati pri podpisanim stavbenem odboru.

Stavbeni odbor v Semiči, dne 8. marca 1889.

[57]

Predsednik:

Anton Aleš, dekan.

Mlin na prodaj!

Taisti je s opeko krit, ima eno sobo in dva tečaja. Zraven je tudi nekaj posestva za sejo, travnik, 3 johe hoste in leščina. Kupna cena je 700 gld. Več pové lastnik J. Pleterski v Pleterskih št. 16. pri Zdolah, postaja Videm pri Krškem. [60]

Jakob Pavčič,

trgovec v Novem mestu, poštno poslopje prodaja

izvrstna semena,

posebno kranjske in nemške detelje, in različne druge stvari po nizki ceni. [61]

Narodna knjižnica. I. zvezek.

POBRATIMI.

Roman. Spisal dr. J. Vošnjak.

Elegantno vezan. 1 sv. 20 kr.

Dobiva se pri J. Kraju v Novem mestu in v Narodni tiskarni v Ljubljani. [176—6]

Kurs za priučenje cepljenju in sadenju ameriških trt.

S privoljenjem slav. dež. odbora dne 22. febr. t. l. št. 1097. razpisuje podpisano vodstvo kurs za priučenje cepljenju in sadenju ameriških trt. Kurs se prične 21. marca zjutraj, in konča 23. marca popoldan. Poduk je popolnoma brezplačen, le hrano in stanovanje preskrbeti si mora vsak sam. — Kdor se misli tega poduka udeležiti, oglosi naj se ustmeno ali pa pismeno do sv. Jožefa pri podpisanemu vodstvu. Vodstvo deželne kranjske vinarske, sadjarske in poljedelske šole na Grmu pri Rudolfovem, dne 27. februarja 1889. [49—2]

Vsi stroji za kmetijstvo i vinorejo!

Stiskalnice in mlinci za olive.

Vinske in sadne stiskalnice, Grozdni mlinci in mlinci za sadje,

vse najnovejše sestave v razni velikosti.

Mlatilnice, snažilnice in vitlje ali vlečki, robkalice za koruzo, sejalnice, plugi itd.

Sušilnice za sadje in zelenjavo.

Rezinice za krmo v veliki izbiri in izvrstni izpeljavi ponuja po najnižjih tovarniških cenah

Ig. Heller, Dunaj, Praterstrasse 78.

Zapisniki in razjasnila na zahtevanje brezplačno in franko.

Prodajalci dobé ugodne pogoje.

Zmožni zastopniki se iščejo in dobro plačajo.

Nakup surovih (neobdelanih) palic.

Janez Wakonigg v Šmartnem pri Litiji

kupuje vedno in v vsaki množini neobdelane palice, in sicer: drenove, trnove, glogove, od kostaničevja, od divjih in domačih brušek. [39—3]

Dr. VALENTINA ZARNIKA

ZBRANI SPISI.

I. Zvezek:

PRIPOVEDNI SPISL

Uredil

Ivan Železnikar.

Vsebina: Životopis dr. Valentina Zarnika. — Ura bije, človeka pa nil — Maščevanje usode. — Razni spisi: Iz državnega zbora. — Pisma slovenskega turista.

Knjižica je jako elegantno, po najnovejšem uzorci in res krasno vezana. Utisnena je na sprednji strani podoba dr. Zarnikova v zlatu in pridejati tudi njegov lastnoročen podpis. Cena knjižice je 1 gld., s pošto 5 kr. več. Dobiti je v „NARODNI TISKARNI“ v Ljubljani. [170—7]

OBJAVA kočevske mestne hranilnice.

Odbor kočevske mestne hranilnice

je v svoji seji dné 1. februarija 1889 sklenil

**znižati obrestno merilo
od dné 1. julija dalje pri
vseh na zemljiščih zava-
rovanih posojilih**

od 6% na 5%

Dosedanja dolžnost, da se mora na račun glav-
nice vsako leto plačati eden odstotek, se je raz-
veljavila, vendar pa je vsakemu dolžniku na presto
voljo dano, da sme to tudi v bodoče storiti.

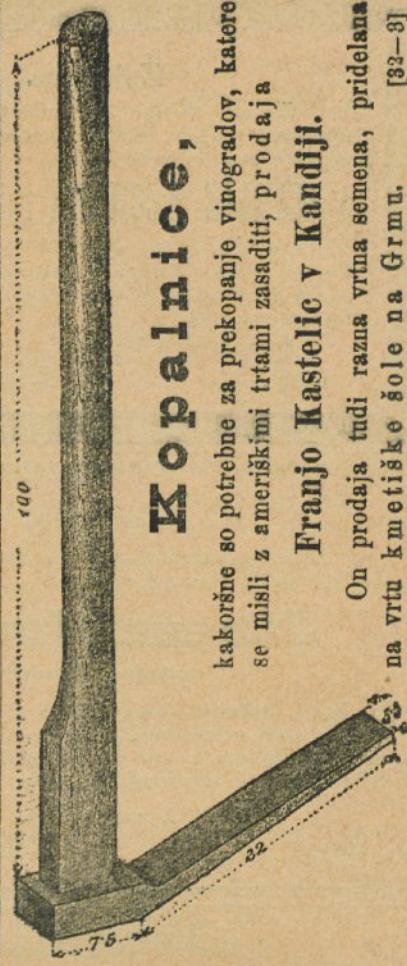
Kočevska mestna hranilnica

dné 1. februarija 1889.

Ravnateljstvo.

[40—3]

Vsi letniki „Ljubljanskega Zvona“ in več knjig „Hrvaške Matice“, vse lepo vezane (v prvotne platnice), so na prodaj po jako nizki ceni. — Kje? pove Lapažne v Krškem. [55]

Kopalnice,

kakoršne so potrebne za prekopanje vinogradov, katere
se misli z ameriški trtami zasaditi, prodaja

Franjo Kastelic v Kandiji.

On prodaja tudi razna vrtna semena, pridelana
na vrtni kmetijske šole na Grmu. [32—3]

[29-3] Stare laške gosli

bi rad kupil inženir R. Vašica v Krškem.

**Pri oskrbništvu združenih grajščin
Graben, Boršt, Grm in Dobrava**

je na prodaj: [51—2]

- 100 meterskih centov krompirja „Šampijon“;
- 100 „ „ „ „magnum bonum“;
- 100 „ „ „ „Schneeflocke“;
- 1000 mernikov drobne debelače „činqnantin“;
- 200 veder dobrega vina.

Več se poizvé pri imenovanem oskrbništvu.

Kranjska vazelina

(mazilo za usnje in obuvalo)

se dobiva pri

„brata Wakonigg“ v Radečah na Dolenjskem

po pošti pošiljana v kositarskih posodah po 25, 35
in 65 kr., v lesenih po 4 in 8 kr., prodajalci rabat.
Priporoča se c. kr. žandarjem. [10—8]

Bika,

muricidolskega plemena, kateri je močne in pravilne
postave, vsaj poldrugo leto star in sploh za plemo
sposoben, kupi takoj mesto Metlika. — Prodajalci
naj ponudbe pismeno ali ustmeno županstvu v Metliki
naznanijo in tudi za ceno povejo. [53]

Odgovorni urednik, izdajatelj in založnik J. Krajec.

Novi vozovi,

trpežnega in ličnega dela dobó se od sedaj naprej
skozi celo leto v Žužemberku pri g. Fr. Valandu,
v Novem mestu pa na semajen dan v torek pred
sv. Jurijem. — Cena od 36—40 gold. [50—2]

Hiša na prodaj v Metliki.

ležeča na lepem kraju (trgu), pri farni cerkvi nasproti mestne
hiše (rotovža) zelo pripravna za pekarijo in prodajalnico, tudi
je zraven ena njiva in stelnik. — Več o tem in za ceno pove
posest. I. Robas v Metliki št. 8., ktera jo iz proste roke prod.

Krojaški mojster

se išče,

ki zna dobro prirezavati in lepo delati, je pošten in
značajan. Dela mu ne bo primanjkovalo. — Pismene
ponudbe naj se pošljejo

F. Skušeku,

trgovcu v Metliki.

[54]

Julija Moll roj. Souvan,
diplom. babica

v Rudolfovem, Wagnerjeva hiša št. 147.

se priporoča vsem častitim gospodim in gospodinjam
v prav vestno in natančno pomoč. [48—2]

Novomesto. — Natisnil J. Krajec.